

WERKGERELATEERDE GEVOLGEN VAN DIAGNOSE EN BEHANDELINGEN

op vlak van lichamelijke functies

- op fysiek vlak
 - algemene symptomen
 - per behandeling
 - chirurgie
 - borstkanker
 - darmkanker/ digestieve systeem tumoren
 - longkanker
 - gynaecologische tumoren
 - urogenitale tumoren
 - huidkanker
 - botkanker
 - hoofd- en halstumoren
 - chemotherapie
 - algemeen
 - hematologische kanker
 - radiotherapie
 - algemeen
 - borstkanker
 - darmkanker
 - longkanker
 - weke delentumoren
 - zenuwweefsel bij bestraalde gebieden

- hormoontherapie
 - vrouwen
 - mannen
- immunotherapie
 - op psychosociaal vlak
 - op cognitief vlak

in de werksituatie

- arbeidsinhoud
- arbeidsverhoudingen
- arbeidsomstandigheden
- arbeidsvoorwaarden

Op vlak van lichamelijke functies

Op fysiek vlak

Algemene symptomen

Fysieke bijwerkingen	Aandachtspunten
<ul style="list-style-type: none">• Pijn (chronische)• Vermoeidheid en verstoorde energiebalans (bloedarmoede, schildklierproblemen, fysieke inactiviteit, stress)• Infecties• Cardiovasculaire problemen	<ul style="list-style-type: none">➤ Relaxatie, revalidatie, bewegingsadvies, kinesitherapie, ergotherapie➤ Psychologische ondersteuning: individueel, in groep➤ Mogelijkheid tot nemen van pauzes, rusttijden, werkritme aanpassen➤ Aanpassing takenpakket➤ Opletten met risico op infectie➤ Gezonde levensstijl aanbevelen (gezonde voeding, voldoende lichaamsbeweging)

Per behandeling

Chirurgie	Fysieke bijwerkingen	Aandachtspunten
Borstkanker	<ul style="list-style-type: none">• Beperkte schouder- en/ of armfunctie en lymfoedeem• Cosmetische gevolgen	<ul style="list-style-type: none">➤ Vermijden van repetitieve arm- en vingerbewegingen, knijp- en grijpkracht beperken, beperken of vermijden van strijken, heffen, schoonmaken, wringen.➤ Arbeidsgereedschap aanpassen➤ Arbeidskleding aanpassen
Digestieve systeem tumoren, darmkanker	<ul style="list-style-type: none">• Stoelgang problemen• Stoma (kunstmatige darmuitgang)	<ul style="list-style-type: none">➤ Aanwezigheid van sanitaire voorzieningen in geval van darm- en blaasdisfunctie, en een rustige en schone plek waar een stoma verzorgd kan worden

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Reiken en buigen beperken, rotaties van romp vermijden, voetbeweging beperken, tillen van lasten beperken
Long(vlies)kanker	Verminderde longfunctie, kortademigheid	Vermijden van lichamelijke belasting en traplopen vermijden. Staan en lopen beperken.
Gynaecologische tumoren	<ul style="list-style-type: none"> • Arm-, buik- en blaasklachten • Vervroegde menopauze • Onvruchtbaarheid 	Vermijden van lichamelijke belasting, heffen en tillen
Urogenitale tumoren	<ul style="list-style-type: none"> • Mictieklachten • Functiebeperking 	Aanwezigheid van sanitaire voorzieningen in geval van darm- en blaasproblemen
Huidkanker	<ul style="list-style-type: none"> • Functiebeperking • Verminking aangezicht 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Toestaan van camouflage- en maquillage technieken ➤ Nagaan of representatieve functie nog mogelijk is voor de persoon zelf
Botkanker, bindweefselkanker	<ul style="list-style-type: none"> • Amputatie • Verminderde belastbaarheid 	Parkeren dichtbij bedrijfsingang
Hoofd- en halstumoren	<ul style="list-style-type: none"> • Functieverlies • Hoofdpijn • Coördinatieproblemen • Slechte fijne/ grove motoriek • Beperkte schouderfuncties na halsklierdissectie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Armbelasting beperken ➤ Aanpassingen op de werkplek
Chemotherapie	Fysieke bijwerkingen	Aandachtspunten
Algemeen: werkt in op het hele organisme, maar is voor iedereen verschillend	<ul style="list-style-type: none"> • Misselijkheid en braken • Irritatie van het mondslijmvlies • Gewichtsverlies • Verstopping • Kaalheid 	Veelal tijdelijk arbeidsongeschikt
	<ul style="list-style-type: none"> • Vermoeidheid • Cognitieve problemen 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rekening houden met belastbaarheid ➤ Rekening houden met psychische belasting en geheugen

Hematologische kanker (lymfoom, leukemie)	Infectiegevaar	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Isolatie tijdens behandeling, meestal werkongeschikt ➤ Opletten met risico op infectiegevaar (zieken)
Radiotherapie	Fysieke bijwerkingen	Aandachtspunten
Algemeen: afhankelijk van het bestralingsgebied, de totale dosis en de gebruikte techniek	<ul style="list-style-type: none"> • Algemene malaise en vermoeidheid • Huidveranderingen • Slijmvliesveranderingen (hoesten, slikken) • Misselijkheid en braken • Haarverlies • Vrouwen: vervroegde menopauze 	Veelal tijdelijk arbeidsongeschikt
Borstkanker	<ul style="list-style-type: none"> • Lymfoedeem • Fibrose van spierweefsel • Hartklachten 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verminderde armmobiliteit ➤ Pijn ➤ Sensibiliteitsstoornissen ➤ Verminderde belastbaarheid
Darmkanker	<ul style="list-style-type: none"> • Darmfibrose met veranderd defecatiepatroon • Fibrose blaas waardoor frequente mictie en onvruchtbaarheid 	Sanitaire voorzieningen in de nabijheid
Longkanker	<ul style="list-style-type: none"> • Verminderde longfunctie, kortademigheid • Hartklachten 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verminderde belastbaarheid ➤ Loopafstanden beperken ➤ Traplopen beperken
Weke delentumor	Fibrose van het spierweefsel	Beperkte beweeglijkheid, afhankelijk van de plaats
Zenuwweefsel van de bestraalde gebieden	<ul style="list-style-type: none"> • Veranderde tastzin • Pijn • Spierzwakte • temperatuurgevoeligheid 	Fijne motoriek bemoeilijkt
Hormoontherapie	Fysieke bijwerkingen	Aandachtspunten
Vrouwen	<ul style="list-style-type: none"> • Vervroegde menopauze • Overgewicht 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verminderde belastbaarheid ➤ Verluchting ruimte

	<ul style="list-style-type: none"> • Osteoporose 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dieet volgen ➤ Stabiel bureau met ergonomische stoel, veilige en valvrije omgeving, geen losse bekabeling
Mannen	Vasomotore klachten en osteoporose	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verminderde belastbaarheid ➤ Verluchting ruimte
Immunotherapie	Fysieke bijwerkingen	Aandachtspunten
	<ul style="list-style-type: none"> • Vermoeidheid • Grieperig gevoel • Gevoelige mond • Psychische gesteldheid • Hartklachten 	Veelal tijdelijk arbeidsongeschikt

Op psychosociaal vlak

Mogelijke klachten/ bezorgdheden	Mogelijke interventies
Weinig ziekte-inzicht: <ul style="list-style-type: none"> • Minimaal inzicht in eigen beperkingen en moeite om grenzen aan te geven • Weinig inzicht in eigen mogelijkheden 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Binnen het ziekenhuis</u> tijdens diagnose, behandeling of follow up: ondersteuning van het oncologisch begeleidingsteam of psychiater ➤ <u>Buiten het ziekenhuis</u>: doorverwijzing naar instanties zoals psychologen, lotgenotencontacten, psychiater, stichting tegen kanker, huisarts
Sociaal isolement, er alleen voor staan	
Verkeerde voorstellingen over mogelijke risico's, angst-/ vermijdingsgedrag door pijn	Doorverwijzing naar psychologische ondersteuning bij: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Vermoeden van angst of depressieve klachten ➤ Ineffectieve coping bij patiënt ➤ Verminderde motivatie ➤ Herstelbelemmerende opvattingen bij partner of omgeving ➤ Problemen in de privésfeer
Moeite om na de behandeling de draad opnieuw op te pikken	
Moeilijkheden met ingrijpende lichamelijke veranderingen	
Uiterlijk, beperkingen in het functioneren	
Negatieve verwachting rond herstel, pessimisme, piekeren	
Veranderd zelfbeeld en lichaamsbeleving	
Vermoeidheid	
Ongerustheid over reactie van collega's bij terugkeer naar werk	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Er wordt aangeraden om te blijven communiceren met de werkgever tijdens de periode van behandeling, zo vroeg mogelijk
Twijfel over eigen mogelijkheden	

Gevoel van onbekwaamheid (fysieke aspecten, vermoeidheid, cognitieve problemen, ...)	<p>afspraken te maken, extra overlegmomenten in te lassen. Hierbij is het belangrijk om de kwaliteiten te benadrukken, en interesses en motivatie te exploreren.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sociale vaardigheidstraining en coping/ omgaan met stress aanbieden, preventie van stress en zelfvertrouwen opbouwen. ➤ Werkgever: eenduidige communicatie, aanstellen van peter/ meter, hulp van collega's bij bepaalde taken, extra intervisie of coaching ➤ Inschakelen van psychologische ondersteuning ➤ Doorverwijzing naar jobcoach ➤ Ondersteuning door zelfhulpgroepen, lotgenotenorganisaties, ... ➤ Toelichten van wetgeving en juridische ondersteuning vragen ➤ Sociale dienst inschakelen
Onzekerheid over verlies van werk, mogelijkheid om het werk terug te hervatten	
Verandering in attitude ten opzichte van werk	
Verminderde motivatie, weinig interesse	
Druk om te blijven functioneren	
Verlies van zelfvertrouwen	
Belemmerende opvattingen bij partner/ omgeving	
Gebrek aan sociale steun, veranderde relaties en rollen	
Neerslachtigheid	
Stress, irritatie	
Vragen ivm met huidige financiële situatie en rechtszekerheid	
Vragen ivm financiële vergoeding	

Op cognitief vlak

Mogelijke klachten	Mogelijke interventies/ aanpassingen
Problemen met geheugen, vergeetachtigheid	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Werk- en werkplekaanpassingen ➤ Weglaten van bepaalde taken ➤ Flexibele werktijden, andere pauzeregeling ➤ Aanpassing werktempo ➤ Rustige werkplek ➤ Thuiswerk
Concentratieproblemen	
Problemen met multitasking	

In de werksituatie

Arbeidsinhoud (taken en organisatie)

Probleemveld	Mogelijke interventies
Problemen m.b.t. verantwoordelijkheden	<ul style="list-style-type: none">➤ Andere functie aannemen➤ Takenpakket aanpassen➤ Competentieprofiel herformuleren➤ Talentgesprekken (evaluatie en functioneren)
Te hoge werkdruk/ mentale overbelasting	<ul style="list-style-type: none">➤ Aanpassing takenpakket➤ Verbetering werkinstructie➤ Inzet hulpmiddelen➤ Andere functie, nieuwe specifieke taken➤ Assistentie van derden➤ Lager tempo➤ Taken delegeren, herschikken en herverdelen van werkzaamheden over teamgenoten➤ Verbeteren planning➤ Regelmatig, vastgelegde pauzes nemen
Fysieke overbelasting	<ul style="list-style-type: none">➤ Aangepast, lichter werk➤ Werkuren aanpassen
Veranderde balans tussen taakniveau en opleidingsniveau	<ul style="list-style-type: none">➤ Aanpassing takenpakket, nieuwe specifieke taken➤ Jobcoaching➤ Loopbaanbegeleiding➤ Om-/ her- of bijscholing➤ Meer mogelijkheden➤ Meer of minder taakrotatie

Arbeidsverhoudingen (collega's en teamleider) en professionele zaken

Probleemveld	Mogelijke interventies
<p>Relatie met collega's/ teamleider</p> <p>Verwachtingen over de geschiktheid tot werkhervatting</p>	<p>Collega's:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kaartje sturen of contact houden via mail ➤ Bezoekje brengen, ➤ Regelmatig uitnodigen voor informeel contactmoment ➤ Collega benaderen als mens en werknemer en niet als zieke ➤ Luisteren en ondersteuning bieden ➤ Sterkte wensen is ok ➤ Positief denken is een lege boodschap ➤ Meegedeelde informatie respecteren <p>Teamleider:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Contact onderhouden ➤ Uitnodigen voor teamvergaderingen of bijscholingen ➤ Concretiseren van het werkhervattingstraject zoals verloop, timing, doelstellingen en verwachtingen, opvolgmomenten en coaching ➤ Beschikbare steun uit de onderneming zoals deeltijdse werkhervatting ➤ Collega's informeren over moment en planning van terugkeer, sensibiliseren voor begrip en ondersteuning met uitleg over het werkhervattingstraject ➤ Meter of peter aanwijzen als vast contactpersoon
<p>Werksfeer</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Openheid ➤ Begrip tonen ➤ Hulpvaardigheid
<p>Belang van job tevredenheid neemt toe na ziekte</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zinvol werk aanbieden ➤ Waardering uitspreken ➤ Positief blijven
<p>Schuldgevoelens t.a.v. collega's na lange afwezigheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Begrip tonen ➤ Inspelen op eigen perceptie van de werknemer

Ontevredenheid op het werk, gebrek aan controle, aan steun, slechte relatie met collega's	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Steun bieden ➤ Begrip tonen door collega's ➤ Voorzien van eedbackmomenten samen met het team ➤ Conflictbemiddeling met preventiedienst
---	---

Arbeidsomstandigheden (arbeidspost aanpassen)

Probleemveld	Mogelijke interventies
Werkruimte ongeschikt: lawaai, tocht, geen verluchting, geen raam, hitte, airco	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Inzet hulpmiddelen ➤ Ergonomische aanpassingen ➤ Eigen rustig bureau ➤ Subsidie voor werkgevers bij aanpassingen van de arbeidsomgeving adviseren (VOP/ BTOM) ➤ Fondsen aanvragen
Werkruimte is te belastend/ gevaarlijk: gassen, dampen, stoffen, mechanische trillingen	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ergonomische- bouwkundige aanpassingen doen ➤ Inzet van hulpmiddelen ➤ Assistentie van derden ➤ Andere functie
Bureau inrichting is ongeschikt voor lichamelijke beperkingen of belastbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Herinrichten van de werkpost: bureau, stoel, verlichting, rolstoelvriendelijke omgeving ➤ Hulpmiddelen inzetten: grotere leesschermen, speciale computermuis, dictafoon, software aanpassingen
Onregelmatige dienst	Regelmatig arbeidspatroon met flexibele uren
Belastende woon- werk bereikbaarheid	Bij deeltijdse werkhervatting uren verdelen over hele werkdagen

Arbeidsvoorwaarden (werkgever)

Probleemveld	Mogelijke interventies
Wanneer contact leggen met werkgever of personeelsdienst om de mogelijkheden en planning van werkhervatting te bespreken?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Voorafgaand aan de werkhervatting bespreken met personeelsdienst ➤ Blijf positief ➤ Plan tijd in ➤ Vraag ondersteuning intern of extern
Wanneer contact leggen met de arbeidsarts om knelpunten en werkhervattingsplan te bespreken?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vanaf 4 weken arbeidsongeschiktheid voorafgaand aan werkhervatting om te kunnen anticiperen op de gezondheidstoestand voor individuele aanpassingen van de werkpost. ➤ Of spontane raadpleging tijdens de werkhervatting bij problemen.
Contact leggen met adviserend geneesheer	Voorafgaand aan werkhervatting
Mate van flexibiliteit is beperkt	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aanpassing rooster/ werkuren/ dagen ➤ Deeltijdse werkhervatting ➤ Flexibel werkschema ➤ Vergaderingen op fitte momenten plannen of vrijdag voor genoeg recuperatie
Onzekerheid job	Functionerings- of loopbaangesprekken voeren
Wanneer bezoek arts inplannen?	Mogelijkheid tijdens de werkuren of inpassen in werkschema